

DRŽAVNO TAKMIČENJE 2023.

ŠIFRA UČENIKA

UKUPAN BROJ OSVOJENIH BODOVA

Test pregledala/pregledao

.....
.....
Podgorica, ... 20..... godine

Dragi takmičari,

Predviđeno je da se test iz biologije radi 120 minuta.

Test obavezno raditi hemijskom olovkom (grafitnu olovku možete koristiti u toku rada, ali konačan odgovor mora biti napisan hemijskom olovkom).

Odgovori koji nijesu čitko napisani ili su popravljani neće biti bodovani, zato dobro razmislite prije nego što date odgovor.

Želimo vam srećan rad!

Broj pitanja	Broj poena
1.	1
2.	1
3.	2
4.	1
5.	1
6.	2
7.	1
8.	1
9.	1
10.	1
11.	1
12.	2
13.	1
14.	1
15.	1
16.	1
17.	1
18.	2
19.	3
20.	3
21.	3
22.	4
23.	5
24.	3
25.	5
26.	3
27.	6
28.	6
29.	7
30.	4
31.	5
32.	9
33.	7
34.	5
UKUPNO:	100

1) Koja od navedenih biljaka ne obrazuje plod:

- a) šargarepa
- b) kukuruz
- c) kupus
- d) **smreka**
- e) crni luk

1

2) Šta se od ispod navedenih primjera smatra životnom zajednicom?

- a) sve jedinke šarana u nekom jezeru
- b) sve vrste algi u Svjetskom moru
- c) sve biljne i životinjske vrste u nekoj šumi
- d) **sva živa bića neke livade**
- e) sva živa bića u tropskim šumama oko ekvatora

1

3) Kod kojeg od ispod navedenih organizama se javlja isti tip simetrije kao kod morskog ježa?

- a) kišna glista
- b) raža
- c) **crvena muhara**
- d) pčela
- e) kornjača

2

Upišite na liniju naziv tog tipa simetrije: _____

Radijalna (zračna) simetrija

4) Čelije površinskog sloja kože se neprekidno dijele, čime je omogućeno obnavljanje ovog dijela kože. Diobom jedne ćelije u ovom sloju kože nastaje:

- a) dvije ćelije sa 23 hromozoma
- b) četiri ćelije sa 23 hromozoma
- c) četiri ćelije sa 46 hromozoma
- d) **dvije ćelije sa 46 hromozoma**
- e) ni jedan od ponuđenih odgovora

1

5) Što je zajedničko za ćelije suncokreta, psa, euglene i šampinjona?

- a) nepokretne su
- b) imaju prisutne iste ćelijske organele
- c) **razmjenjuju kiseonik i ugljendioksid sa okolinom**
- d) posjeduju ćelijski zid
- e) imaju isti broj hromozoma

1

6) Svi organizmi su podijeljeni na dvije velike grupe: heterotrofne i autotrofne.

A. Ova podjela organizama je izvršena prema tome:

- a) da li pripadaju biljnom ili životinjskom svijetu
- b) da li su organizmi aerobni ili mogu da žive i bez prisustva kiseonika
- c) da li koriste hranu biljnog ili životinjskog porijekla
- d) **na koji način obezbjeđuju energiju**
- e) da li posjeduju jedro ili ne

B. Način ishrane bakterija koje vrše hemosintezu je:

- a) heterotrofan
- b) parazitski
- c) **autotrofan**
- d) saprofitski
- e) ništa od ponuđenog

2

7) Koji od ispod navedenih primjera predstavlja djelovanje biotičkog faktora:

- a) polarna lisica ima gusto bijelo krzno i kratke uši
- b) alge koje žive na većoj dubini imaju veću količinu crvenog pigmenta
- c) visibaba koristi sunčevu energiju da bi vršila proces fotosinteze
- d) južna strana Rumije ima bogatiju floru i faunu
- e) **biljne vaši žive na stablu i listovima i hrane se njihovim sokovima**
- f) biljke alpskih pašnjaka obično imaju zbijenu, jastučastu formu

1

8) Naučnici su otkrili novu vrstu organizma sledećih osobina: jednoćelijska organizacija, odsustvo mitohondrija i hloroplasta, ćelijski zid građen uglavnom od bjelančevina. Na osnovu navedenih osobina, ovaj organizam će biti svrstan u carstvo:

- a) protista
- b) **monera**
- c) gljiva
- d) životinja
- e) biljaka

1

9) Koji od navedenih biljnih djelova ne može učestvovati u vegetativnom razmnožavanju?

- a) korijen
- b) list
- c) **sjeme**
- d) izdanak
- e) lukovica

1

- 10)** Zašto kvasci vrše proces vrenja?
- a) da proizvedu alkohol
  - b) da proizvedu mliječnu kiselinu
  - c) da stvore ugljendioksid
  - d) da razgrade hranjive materije**
  - e) da izazovu podizanje tijesta

1

- 11)** Koji od ispod navedenih organizama ima mogućnost polnog razmnožavanja?
- a) papučica**
  - b) euglena
  - c) laktobacilus
  - d) nostok
  - e) bakteriofag

1

- 12)** A. Ukoliko uništimo ribosome u ćeliji nekog organizma, koji proces će biti direktno zaustavljen u ćeliji kao posljedica toga?
- a) fotosinteza
  - b) osmoza
  - c) sinteza bjelančevina**
  - d) ćelijsko disanje
  - e) replikacija DNK

B. Iznad pomenuti organizam nikada NE može biti:

- a) bakterija
- b) virus**
- c) alga
- d) ameba
- e) trepljar

2

- 13)** Proces zarastanja kostiju nakon preloma vrši se dominantno zahvaljujući aktivnosti:
- a) koštane srži
  - b) međućelijske koštane mase
  - c) hrskavice
  - d) čvrstog koštanog tkiva
  - e) pokosnice**

1

- 14)** Šta je zajedničko za muharu, kvasac i plijesan:
- a) prisustvo plodonosnog tijela
  - b) razmnožavanje pupljenjem
  - c) proces vrenja
  - d) obrazovanje spora**
  - e) prisustvo micelijuma

1

15) Koja od ispod navedenih tvrdnji o nervima čovjeka NIJE tačna?

- a) Usled njihovog oštećenja može se javiti invaliditet
- b) Iz kičmene moždine izlazi 31 par nerava
- c) Izgrađeni su od više udruženih ganglija
- d) Povezuju produženu moždinu sa želucem
- e) Dio su perifernog nervnog sistema

1

16) Šta od ispod navedenog pripada kožnom sistemu čovjeka?

- a) amilaza
- b) keratin
- c) hitin
- d) osein
- e) mucin

1

17) Šta od ispod navedenog je građeno od glatkog mišićnog tkiva?

- a) jezik guštera
- b) mišići oka sokola
- c) vratni mišići goluba
- d) krvni sudovi u perajama ajkule
- e) srce žabe

1

18) Koje dvije od ispod navedenih tvrdnji potpuno tačno opisuju hipotetički lanac ishrane kojeg čine kukuruz – poljski miš – lasica – jastreb?

- a) Smanjenje brojnosti poljskih miševa dovešće do smanjenja brojnosti svih vrsta u prikazanom lancu ishrane
- b) Brojnost lasica zavisi isključivo od organizama koji se u lancu nalaze ispred nje
- c) Jastreb za svoje svakodnevne aktivnosti koristi energiju koja, kroz lanac, potiče od kukuruza
- d) Kako se krećemo prema kraju lanca ishrane, povećava se broj jedinki, a smanjuje količina energije koju organizam ima na raspolaganju
- e) Najveću količinu energije na raspolaganju ima kukuruz

2

19) Poređajte faze životnog ciklusa mahovina pravilnim redosledom, upisivanjem odgovarajućih slova (A – F) u kvadratiće.

- A – protonema   B – sporogon   C – klijanje zigota
D – klijanje spore   E – oplodjenje   F – biljka sa anteridijama ili arhegonijama

D

A

F

E

C

B

3

20) Poređajte ispod navedene organizme u zavisnosti od stepena razvijenosti i složenosti njihovog nervnog sistema (od najprostijeg do najsloženijeg), upisivanjem odgovarajućih slova (A – F) u kvadratiće.

A – pčela   B – čovječija ribica   C – puž   D – korali   E – amfioksus   F - planarija

D   **F**   **C**   **A**   **E**   **B**

3

21) Poređajte navedene organizme po srodnosti tako što ćete početi od onih koji su najrodniji, a završiti sa onima koji su najmanje srodni.

A – dvije jabuke različitih sorti   B – dvije kišne gliste na suprotnim krajevima šume
C – dvije ptice iz različitih redova   D – dva glodara različitih vrsta
E – dvije bakterije nastale diobom

E   **B**   **A**   **D**   **C**

3

22) Djelove tijela čovjeka, navedene na desnoj strani, povežite pravilno sa odgovarajućim nivoom organizacije, upisivanjem jednog odgovarajućeg slova (a-d) u prazne zagrade.

	(c) mozak
a) ćelija	(b) krv
b) tkivo	(d) simpatikus
c) organ	(a) spermatozoid
d) organski sistem	(d) krvotok
	(c) jezik
	(a) mišićno vlakno

4

23) Navedene procese u životnoj zajednici povežite pravilno sa odgovarajućim tipom aktivnosti kojoj taj proces pripada, upisivanjem jednog odgovarajućeg slova (a-d) u prazne zagrade.

	(b) cvjetanje bijelih rada
a) dnevna aktivnost	(b) olistavanje bukve
	(a) zatvaranje kruničnih listića lale
b) sezonska aktivnost	(b) oprašivanje voćki insektima
	(a) period lova slijepih miševa
c) sukcesija	(c) obnova šume nakon požara
	(b) parenje mačaka
	(c) pretvaranje močvare u livadu

5

24) Navedene tipove organskih sistema povežite pravilno sa odgovarajućim organizmom za kojeg je taj sistem karakterističan, upisivanjem jednog odgovarajućeg slova (a-g) u prazne zagrade.

a) poskok	(f) ljestvičast nervni sistem
b) barski puž	(g) difuzno-vrpčast nervni sistem
c) jegulja	(d) hrskavičav potporni sistem
d) raža	(b) otvoreni krvni sistem
e) pantljičara	(e) nerazvijen crijevni sistem
f) kišna glista	(a) kožni sistem sa rožnim materijama
g) morska zmijuljica	

3

25) Navedene grupe beskičmenjaka povežite pravilno sa odgovarajućom osobinom (organom, sistemom) koja se po PRVI PUT tokom evolucije srijeće kod te grupe beskičmenjaka, upisivanjem jednog odgovarajućeg slova (a-g) u svaku praznu zagradu.

	(g) mozak
a) valjkasti crvi	(b) organi za disanje
b) mekušci	(e) zračna simetrija
c) člankoviti crvi	(a) sistem za izlučivanje
d) bodljokošci	(f) višćelijska organizacija
e) dupljari	(a) mezoderm u tjelesnom zidu
f) sunđeri	(c) krvni sistem
g) zglavkari	(d) ambulakralni sistem
	(e) nervni sistem

5

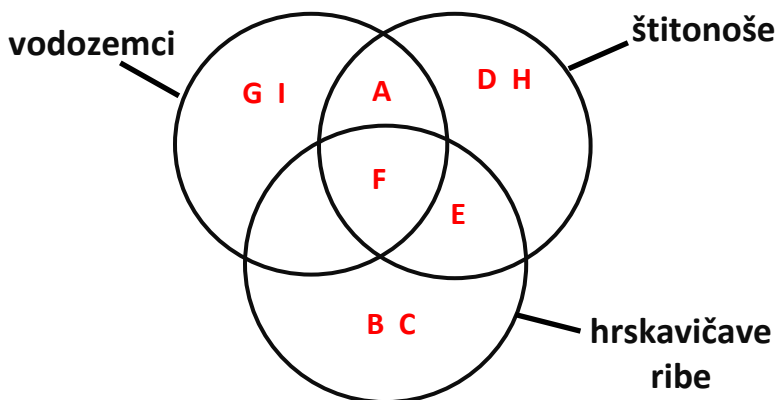
26) Povežite navedene pojmove ekološke organizacije sa odgovarajućim primjerom upisivanjem jednog odgovarajućeg slova (a-f) u prazne zagrade:

a) biocenoza	(d) vinograd crnog grožđa
b) vrsta	(e) četinarske šume sjevera Evrope, Azije i Amerike
c) biotop	(c) šljunak i stijene u koritu Morače
d) populacija	(a) živi svijet jedne livade
e) biom	(f) Plavsko jezero
f) ekosistem	(b) sve rase pasa

3

27) Razvrstajte pravilno navedene osobine kičmenjaka upisivanjem odgovarajućih slova (A-I) u Venov dijagram, uzimajući u obzir i zone preklapanja (zajedničke osobine!).

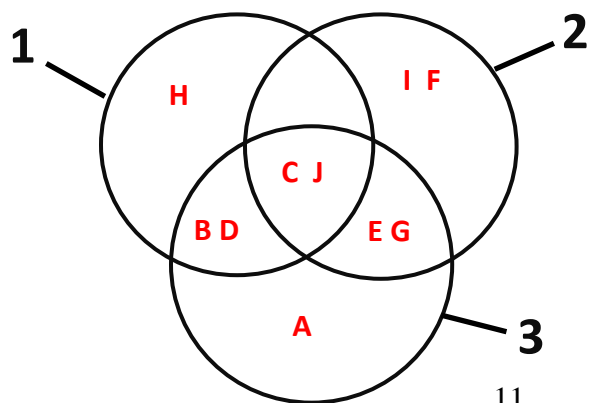
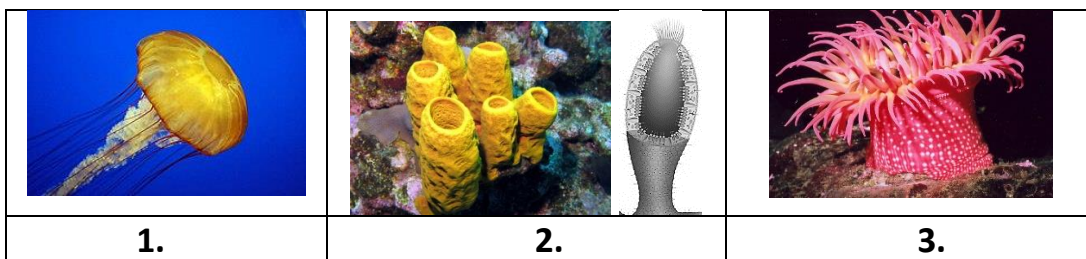
- A - spoljašnja oplodnja i polaganje jaja   B - isključivo morski organizmi
 C - unutrašnja oplodnja   D - prisutan riblji mjehur   E - dišu isključivo škrgama
 F - cjevast nervni sistem   G - trodjelno srce   H - kečiga   I - čovječija riibica

6

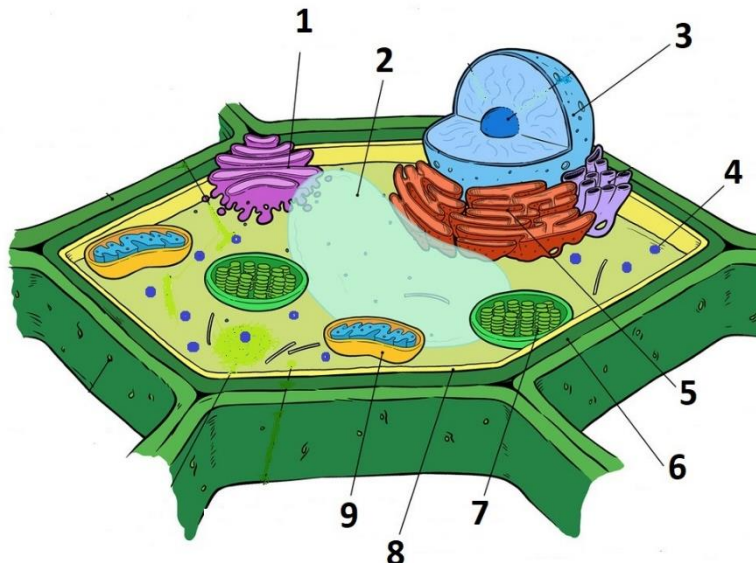
28) Na slikama su prikazane tri različite vrste koje žive u moru, označene brojevima 1, 2 i 3. Razvrstajte pravilno navedene osobine datih organizama upisivanjem odgovarajućih slova (A – J) u Venov dijagram, uzimajući u obzir i zone preklapanja (zajedničke osobine!).

- A - polip   B - zračna simetrija   C – dvoslojno tijelo   D - žarne ćelije   E – pupljenje
 F - gemule   G - sesilni organizam   H - aktivno plivanje   I - kolonijalni organizam
 J - ćelije sa bičevima

6

29) Pogledajte pažljivo sliku ćelije, a potom odredite koje od ponuđenih tvrdnji su tačne (T), a koje netačne (N), zaokruživanjem odgovarajućeg slova.

a) Struktura označena brojem 6 je obavezni dio svih prokariotskih ćelija	T	N
b) Struktura označena brojem 7 javlja se kod svih organizama koji vrše fotosintezu	T	N
c) Struktura označena brojem 4 je obavezni dio i prokariotske i eukariotske ćelije	T	N
d) Struktura označena brojem 8 je obavezni dio ćelije samo kod eukariota	T	N
e) Organizam sa ovim tipom ćelije mogao bi pripadati carstvu Monera	T	N
f) Struktura označena brojem 9 javlja se samo u ćelijama autotrofnih eukariota	T	N

Kojim brojem/brojevima su označeni djelovi ćelije koji ne postoje u ćelijama heterotrofnih organizama? _____ 2, 6, 7

7

30) U tabelu su unesena različita obilježja, a znakom + je označeno ako ga vrsta posjeduje. Na osnovu tabele odredi vrste koje se skrivaju iza slova A, B, C i D. Mogući odgovori su: bakteriofag, vlasak, nana, paramecijum, bor, kvasac, pšenica, euglena.

	hloroplast	plod	cvast	spore	smjena generacija	sjeme	jednoćelijska građa
Vrsta A	+	-	-	-	-	-	+
Vrsta B	+	+	+	-	-	+	-
Vrsta C	-	-	-	+	-	-	+
Vrsta D	+	-	-	+	+	-	-

VRSTA A: _____ euglena   VRSTA B: _____ pšenica
 VRSTA C: _____ kvasac   VRSTA D: _____ vlasak

4

31) Pročitajte tekst, a potom, na osnovu njega i prethodnog znanja, odgovorite na postavljene zahtjeve.

“Morska salata je relativno krupna alga koja živi pričvršćena za podlogu. Prisutna je u vodama gotovo svih kontinenata, a najviše joj odgovara voda bogata mineralnim solima, pa je zato uobičajena i česta u zagađenim vodama. U povoljnim uslovima često se veoma namnoži, jer ima moć vegetativnog razmnožavanja, pa može da potisne ostale vrste algi u staništu”

A. Morska salata predstavlja organizam koji je:

- a) planktonski
- b) sesilan**
- c) bentoski**
- d) loš u konkurenciji sa drugim algama
- e) endemičan

2

B. Od zelene baštenske salate morska salata se razlikuje po:

- a) boji
- b) odsustvu plastida
- c) odsustvu pravih tkiva i organa**
- d) odsustvu višećelijske građe
- e) prisustvu ćelijskog zida

1

C. U pogledu staništa i uslova u njemu, ova alga preferira:

- a) život na pučini, daleko od obale
- b) veću dubinu vode
- c) vlažno tlo u okolini mora i okeana
- d) plićake morske obale**

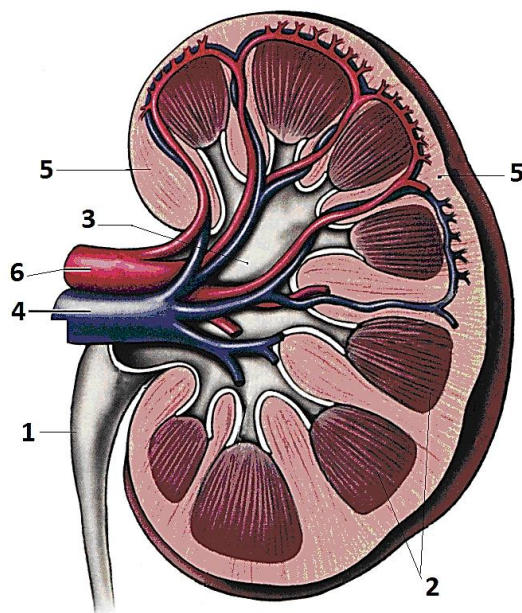
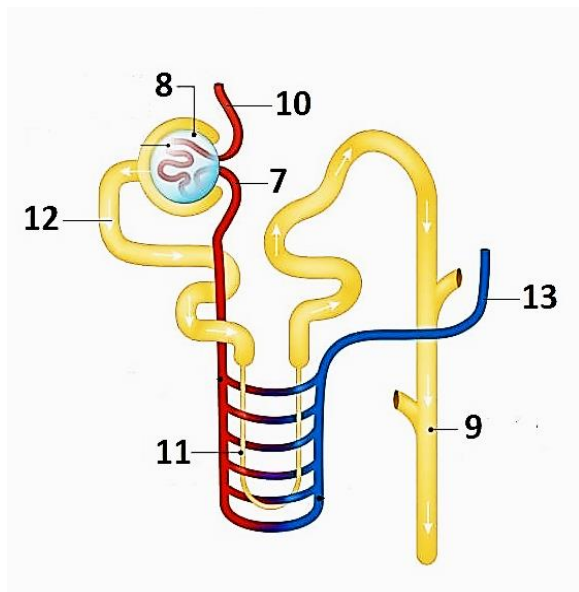
1

D. Koji od navedenih procesa nije zastupljen u ćelijama morske salate?

- a) dioba
- b) fotosinteza
- c) respiracija
- d) sinteza bjelančevina
- e) transpiracija**

1

32) Na osnovu opisa pojedinih djelova sistema za izlučivanje, popunite prazna polja u tabeli, tako što ćete svakom opisu pridružiti jedan odgovarajući broj (1-13) i napisati tačan naziv tog dijela sistema za izlučivanje.

OPIS	NAZIV	BROJ
Dio nefrona u kojem se nalazi sekundarna mokraća	bubrežni kanalić	9
Dovodi krv u bubrežno tjelašce nefrona	dovodna arterija	10
Membrana (omotač) bubrežnog tjelašca	Baumanova čaura	8
Odvodi krv iz nefrona nakon reapsorpcije vode i soli	Vena	13
Dio bubrega u kojem se nalaze bubrežni kanalići nefrona	srž bubrega (bubrežne piramide)	2
Kanal koji odvodi sekundarnu mokraću iz bubrega ka bešici	mokraćovod	1
Centralna šupljina bubrega u kojoj se mokraća sakuplja prije izlaska iz bubrega	bubrežna karlica	3
Dovodi arterijsku krv iz organizma u bubreg	bubrežna arterija	6
Dio bubrega u kojem se nalaze bubrežna tjelešca nefrona	kora bubrega	5

9

33) Poznato je da jod u dodiru sa skrobom daje plavu boju. Sproveden je sledeći eksperiment. Napravljen je rastvor skroba, a potom mu je dodato nekoliko mililitara pljuvačke čovjeka. Zatim je u 7 praznih čaša usuta jednaka količina ove smеше i u prvu čašu je odmah pipetom ukapano par kapi joda. U preostalih 6 čaša dodavana je ista količina joda, ali sa pauzama od po 3 minuta između svake sledeće čaše. Rezultat: u prvoj čaši rastvor je imao intezivno plavu boju; u svakoj sledećoj čaši plava boja je bila sve bleđa; u poslednjoj čaši, u koju je jod dodan tek nakon 18 minuta, plava boja je potpuno odsustvovala.

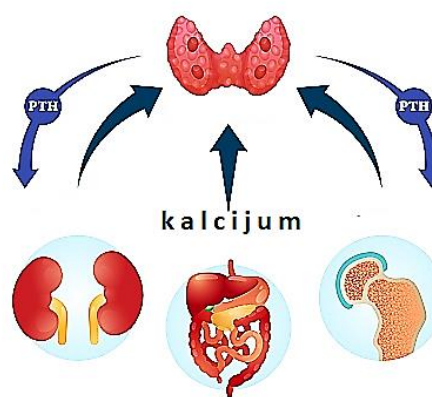
Na osnovu rezultata eksperimenta odredite koje od ispod ponuđenih tvrdnji su tačne (T), a koje netačne (N), zaokruživanjem odgovarajućeg slova.

a) Poslednja čaša je ostala neobojena jer je u nju dodata najmanja količina pljuvačke	T N
b) U prvoj čaši se javlja intezivna plava boja jer je u njoj prisutna najveća količina skroba	T N
c) Količina skroba se u svakoj sledećoj čaši vremenom povećavala pod uticajem enzima pljuvačke, usled čega je jod sve teže mogao da oboji rastvore u plavo, pa je boja bila sve bleđa	T N
d) Enzim iz pljuvačke je vremenom razlagao skrob u rastvoru, pa je zato poslednja čaša ostala potpuno bez skroba prije nego je u nju dodat jod	T N
e) Vremenom je enzim iz pljuvačke postepeno gubio svoju aktivnost, pa je zato poslednja čaša ostala neobojena nakon dodatka joda	T N
f) Da je pljuvačka, prije dodavanja skrobu, bila prokuvana, sve čaše bi imale istu nijansu intezivno plave boje	T N

Navedite naziv enzima kojeg sadrži pljuvačka _____ **amilaza**

7

34) Paraštitna žlijezda izlučuje paratiroidni hormon (PTH) koji učestvuje u regulaciji količine kalcijuma u krvi po principu negativne povratne sprege. PTH hormon povećava količinu kalcijuma u krvi na nekoliko načina: stimuliše bubrege na reapsorpciju kalcijuma, povećava apsorpciju kalcijuma u crijevima, a takođe uzrokuje i prelaz kalcijuma iz kostiju u krv. PTH stimuliše i povećanje količine enzima koji aktivira vitamin D, koji pomaže u apsorpciji kalcijuma u crijevima.

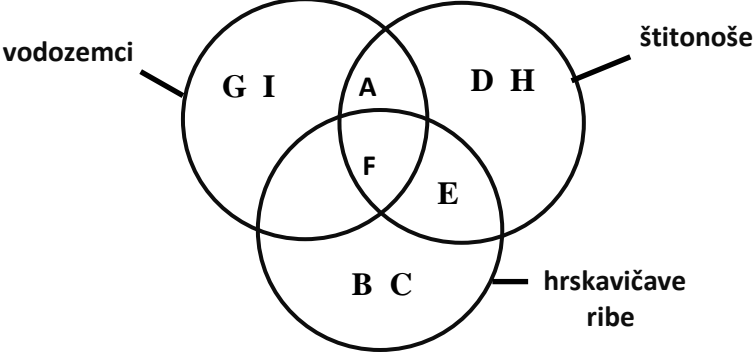
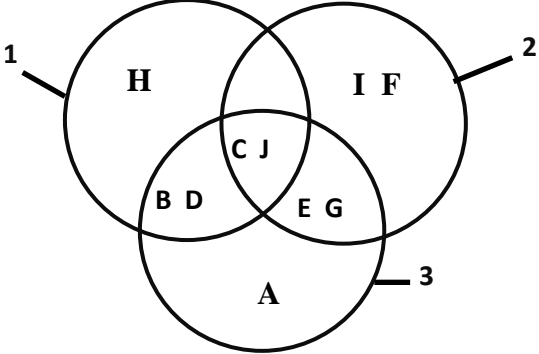
Na osnovu pročitnog teksta odredite koje od ispod ponuđenih tvrdnji su tačne (T), a koje netačne (N), zaokruživanjem odgovarajućeg slova.

a) Stalno povećano oslobađanje PTH iz paraštitne žlijezde dovodi do jačanja kostiju	T N
b) Smanjeno lučenje PTH dovodi do povećanja količine kalcijuma u izmetu	T N
c) Velika količina kalcijuma u krvi podstiče oslobađanje PTH iz paraštitne žlijezde	T N
d) Povećana količina kalcijuma u mokraći je posljedica smanjenog lučenja PTH	T N
e) Povećano lučenje PTH dovodi do smanjene aktivacije vitamina D	T N

5

Broj pitanja	REŠENJA	Broj bodova
1.	d)	1
2.	d)	1
3.	c) - radijalna (zračna) simetrija	2
4.	d)	1
5.	c)	1
6.	A. d) B. c)	2
7.	e)	1
8.	b)	1
9.	c)	1
10.	d)	1
11.	a)	1
12.	A. c) B. b)	2
13.	e)	1
14.	d)	1
15.	c)	1
16.	b)	1
17.	d)	1
18.	c) e)	2
19.	D A F E C B (boduje se samo potpuno tačan redosled)	3
20.	D F C A E B (boduje se samo potpuno tačan redosled)	3
21.	E B A D C (boduje se samo potpuno tačan redosled)	3
22.	(c) (b) (d) (a) (d) (c) (a)	2-3 tačna - 1 4-5 tačnih - 2 6 tačnih - 3 7 tačnih - 4 <u>Ukupno: 4</u>
23.	(b) (b) (a) (b) (a) (c) (b) (c)	2-3 tačna - 1 4-5 tačnih - 3 6-7 tačnih - 4 8 tačnih - 5 <u>Ukupno: 5</u>

24.	(f) (g) (d) (b) (e) (a)	2-3 tačna - 1 4-5 tačnih - 2 6 tačnih - 3 <u>Ukupno: 3</u>
25.	(g) (b) (e) (a) (f) (a) (c) (d) (e)	2-3 tačna - 1 4-5 tačnih - 2 6-7 tačnih - 3 8 tačnih - 4 9 tačnih - 5 <u>Ukupno: 5</u>
26.	(d) (e) (c) (a) (f) (b)	2-3 tačna - 1 4-5 tačnih - 2 6 tačnih - 3 <u>Ukupno: 3</u>
27.		2 tačna - 1 3-4 tačna - 2 5-6 tačnih - 3 7 tačnih - 4 8 tačnih - 5 9 tačnih - 6 <u>Ukupno: 6</u>
28.		2 tačna - 1 3-4 tačna - 2 5-6 tačnih - 3 7-8 tačnih - 4 9 tačnih - 5 10 tačnih - 6 <u>Ukupno: 6</u>

29.	a) T b) N c) T d) N e) N f) N 2, 6, 7 (priznaje se samo potpuno tačan i potpun odgovor)	1 1 1 1 1 1 1 Ukupno: 7
30.	VRSTA A: euglena VRSTA B: pšenica VRSTA C: kvasac VRSTA D: vlasak	1 1 1 1 Ukupno: 4
31.	A. b) c) B. c) C. d) D. e)	2 1 1 1 Ukupno: 5
32.	Bubrežni kanalić (cjevčica) – 9 Dovodna arterija – 10 Baumanova čaura – 8 Vena – 13 Srž bubrega (bubrežne piramide) – 2 Mokraćovod – 1 Bubrežna karlica – 3 Bubrežna arterija – 6 Kora bubrega - 5 <i>(kod svagog reda tabele boduje se samo potpuno tačan odgovor)</i>	9 x 1 Ukupno: 9
33.	N T N T N T amilaza	7 x 1 Ukupno: 7
34.	N T N T N	5 x 1 Ukupno: 5
	UKUPNO:	100

4

